

РОЗМІЩЕННЯ ІННОВАЦІЙ В ЕКОНОМІЧНО РОЗВИНЕНИХ РЕГІОНАХ УКРАЇНИ

Інноваційна направленість економіки створює підґрунтя до впровадження результатів науково-технічного прогресу у всі сфери господарського життя, що накладає певний відбиток й на територіальну організацію господарського механізму в цілому. Характерною рисою переходу до інформаційного типу розвитку має бути прискорення темпів науково-технічного, економічного та соціального прогресу, а також зміщення центру тяжіння у використанні та провадженні інноваційних та соціально-економічних потенціалів суспільства із центрів на регіони. Але, на сьогоднішній день інноваційна діяльність в Україні є доволі слабкою і концентрується переважно в розвинених регіонах, причому переважно в центрах розвинених регіонів. Отже, очевидно, що на регіональному рівні науково-технічний та інноваційний простір структурується особливим чином. Це й не дивно. Адже, простіше реалізувати впровадження й адаптацію нових просторових форм інноваційної діяльності в регіони, де сформований потужний науково-технічний та інноваційний потенціали, а також є діючі елементи інноваційної інфраструктури.

Оскільки інноваційний потенціал економічно розвинених регіонів використовується частково, ми можемо відмітити, що ці регіони є також інноваційно проблемними. За інноваційною проблемністю нами виокремлено в Україні регіони середнього рівня проблемності (Київ, Донецька, Луганська, Харківська, Дніпропетровська, Запорізька, Львівська, Одеська), регіони високого рівня проблемності (Волинська, Івано-Франківська, Вінницька, Черкаська, Чернігівська, Сумська, Полтавська, Кіровоградська, Миколаївська, Херсонська, АР Крим, Севастополь) та регіони кризового стану (Закарпатська, Тернопільська, Рівненська, Хмельницька, Житомирська, Київська).

На думку окремих вчених, інноваційна діяльність по своїй природі децентралізована, оскільки є результатом творчої і ділової активності конкретних вчених, інженерів, підприємців і не може бути організована в наказовому порядку [1]. Але, ретроспективний досвід впровадження інновацій показує протилежне: найефективніше впроваджуються просторові форми інноваційної діяльності у економічно розвинених регіонах, що зумовлює активізацію підвищення їх конкурентоспроможності та ще більше відставання від їх рівня проблемних регіонів.

Слід зазначити, що у розвинених регіонах України (м.Київ, Донецька, Дніпропетровська, Одеська, Харківська, Івано-Франківська та Львівська області) є збережений людський, виробничий, науково-технічний потенціали. Кожен з регіонів має свою чітку спеціалізацію і не в повній мірі використаний наявний інноваційний потенціал, оскільки великий відсоток валового регіонального продукту формують не наукоємні, а ресурсоємні види економічної діяльності. Тому, як зазначав Й. Шумпетер, реалізація нововведення відображає самостійну економічну функцію, по-перше, оскільки все нове лежить поза межами рутинних завдань, а по-друге, приходиться долати супротив середовища [2].

Впровадження нових форм інноваційної діяльності слід розпочинати із стимулювання сприятливого середовища, сприйнятливого до інновацій. Розвиненість інституціонального середовища регіону сприятиме успішному впровадженню та адаптації форм інноваційної діяльності. Одностайного рішення, яка просторова форма є успішнішою та найкращою для впровадження в практику інноваційної діяльності регіону, немає. Тому, варто враховувати актори, які впливають на узгодженість дій між усіма учасниками інноваційного об'єднання. На нашу думку, поєднання різноманітних інноваційних структур, їх перетин формують особливу мережу з достатньо щільно розташованими комірками та особливими зв'язками кооперації між ними, що створюють синергетичний ефект.

На нашу думку, просторові форми інноваційної діяльності – це організовані в просторі й часі інноваційні структури, які характеризуються концентрацією необхідних інноваційних ресурсів, обмежені територіально й задіяні або можуть бути включені до інноваційної інфраструктури регіону. Крім того, вони мають певні просторові зв'язки з іншими просторовими формами інноваційної діяльності, які проявляються у обміні технологіями, знаннями та людськими ресурсами. Територіально вони виражені: точково (одиничне інноваційне підприємство), скупчені/сконцентровані в ареалах (інноваційні кластери, стратегічні альянси, технологічні парки, інноваційні інкубатори, технополіси), мають мережеву структуру (інноваційні мережі: віртуальні та мережі інноваційного бізнесу, науково-технічні мережі тощо) та інноваційні регіони (інноваційно активні регіони в масштабах країни). Такі форми успішно діють на даний час у розвинених країнах світу, максимально відтворюють її національну специфіку та діють у визначеному нормативно-правовому полі.

Наведемо найпоширеніші групи інноваційних структур та виділимо їх конкретні переваги щодо інших (табл. 1).

Вид інноваційної структури	Визначення	Переваги (авторське опрацювання)
1	2	3
<i>Інкубатор бізнеса</i>	– це організація, що вирішує завдання, обмежені проблемами підтримки малих, знову створених фірм і починаючих підприємців, які хочуть, але не мають можливості розпочати свою власну господарчу діяльність. Інкубатор бізнесу може бути автономним, тобто самостійною господарською організацією із правами юридичної особи, або діяти в складі технопарку (у цьому випадку він може називатися «інкубатором технологій»). У кожному разі інкубатор бізнесу може надавати весь комплекс послуг для виконання робіт зі становлення й розвитку малих, знову створених і фірм, що перебувають на ранній стадії розвитку.	допомога новим, щойно створеним фірмам; надає починаючим підприємцям приміщення на пільгових умовах, а також весь набір необхідних послуг; сприяє, у випадку доцільності, концентрації підприємств із взаємодоповнюючими напрямками діяльності.
<i>Інкубатор технологій</i>	– це наукомістке підприємство, тісно пов'язане з університетом, науково-технологічним парком або інноваційним центром, призначене для обслуговування малих інноваційних підприємств, «вирощування» нових фірм, надання їм допомоги у виживанні й успішній діяльності на ранній стадії їхнього	дозволяє малим фірмам впроваджувати інформаційні технології з мінімальним ризиком для їхньої діяльності.

Продовження табл. 1

1	2	3
	розвитку. У деяких випадках інкубатор технологій є інтегрованою частиною наукового парку (Великобританія), дослідного парку (США), технопарку (Російська Федерація), науково-промислового парку (КНР).	
<i>Кластер або промисловий (індустріальний) округ</i>	- група компаній та організацій, які географічно наближені й інтеграційно взаємодіють між собою, а також функціонують в певній галузевій (багатогалузевій) сфері і взаємодоповнюють один одного. - галузеві об'єднання (спільності) малих підприємств, організовані на територіальній соціоекономічній основі у вигляді підприємницьких мереж інноваційного типу (поширені в Італії).	дозволяє фірмам, які впроваджують інновації забезпечувати стійкість в конкретних умовах завдяки партнерським зв'язкам. дозволяє активізувати розвиток партнерських взаємозв'язків, завдяки впровадженню нових технологій.
<i>Технополіс</i>	- одна з форм вільних економічних зон, що їх створюють для активізації та прискорення інноваційних процесів, сприяння ефективному впровадженню технічних і технологічних новинок. Ядром технополісу є регіональний центр розроблення та освоєння виробництва високотехнологічної продукції. Технополіси, як правило, мають державну підтримку.	призначений для встановлення тісних зв'язків між прилеглими університетами, дослідними центрами або інститутами й підприємствами для підтримки розвитку. дозволяє створювати нові зразки інноваційних технологій, розрахованих на конкретний населений пункт.
<i>Регіон науки</i>	- великий науково-виробничий комплекс із розвинутою інфраструктурою сфери обслуговування, що охоплює значну територію, межі якої приблизно співпадають з адміністративними межами підрозділу типу району чи округу. Тобто, це район чи округ, в економіці якого головну роль відіграють дослідні центри, що розробляють нові технології і виробництва, засновані на застосуванні цих нових технологій.	дозволяє створювати нові зразки інноваційних технологій, розрахованих на частину або цілий регіон.

1	2	3
<p><i>Науковий або дослідний парк (технопарк) або інноваційний центр</i></p>	<p>- юридична особа або група юридичних осіб (далі – учасники технологічного парку), що діють відповідно до договору про спільну діяльність без створення юридичної особи та без об'єднання вкладів з метою створення організаційних засад виконання проектів технологічних парків з виробничого впровадження наукоємних розробок, високих технологій та забезпечення промислового випуску конкурентоспроможної на світовому ринку продукції.</p> <p>- сучасна організаційна форма поєднання науки, освіти, технологій та виробництва, яка сприяє виникненню науково-інноваційних комплексів для розроблення новітніх технологій, швидкого впровадження науково-технічних розробок і виробництва найновішої продукції у передових і наукомістких галузях економіки. Основа технопарку – тісна взаємодія навчальних закладів (університетів), науково-дослідних центрів, конструкторських, проектувальних і виробничих підрозділів, використання ними сучасної інформаційної бази.</p>	<p>формує середовище, сприятливе для прискореної комерціалізації результатів наукових досліджень, перетворення їх у товари й послуги, що приймаються ринком; виступає важливою проміжною ланкою між створенням нововведень і впровадженням їх у виробництво; допомагає підприємствам у рішенні проблеми розміщення виробництва; комерціалізує науково-технічні розробки швидше й дешевше, ніж у випадку традиційних впроваджень у виробництво; можливість напрямку вільних засобів на розробку науковим парком нової інноваційної продукції, що не ставиться до реалізації інвестиційного проекту.</p>

Однак, складний та міжгалузевий характер проблем, пов'язаних із впровадженням нових просторових форм інноваційної діяльності в регіоні вимагає якнайшвидшого впровадження ефективної інноваційної політики в Україні, яку важливо реалізувати в інтересах довгострокового соціально-економічного розвитку країни.

1. Мингалева Ж.А. Особенности региональных моделей развития в условиях структурной трансформации экономики // Вестник ОГУ. – 2004. – №4. – С. 65-71.

2. Шумпетер Й.А. Капитализм, социализм и демократия. – М.: Экономика, 1995. – С. 183-184.